

UDK 372.8

Shaydo ABDISHARIPOVA,
Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti
E-mail:shaydobahtiyorqizi@mail.ru

DSc, dotsent I.Siddiqov taqrizi asosida

ORGANIZATION OF EDUCATION LESSONS BASED ON THE COMPETENT APPROACH (BASED ON GRADE 5-6)

Annotation

The competent approach in education emphasizes the development of students' abilities to apply knowledge and skills effectively in various contexts. This article explores the organization of education lessons based on the competent approach in grades 5-6. The discussion includes the theoretical framework, practical implementation strategies, and the potential impact on students' learning outcomes. The article also highlights the challenges and opportunities associated with adopting a competent approach in middle school education.

Key words: Competent approach, secondary school education, grades 5-6, competency-based education, student-centered education, critical thinking, problem solving, curriculum design, formative assessment, o 'training of teachers.

ОРГАНИЗАЦИЯ УРОКОВ ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ КОМПЕТЕНТНОГО ПОДХОДА (НА ОСНОВЕ 5-6 КЛАССОВ)

Аннотация

Компетентный подход в образовании подчеркивает развитие способностей учащихся эффективно применять знания и навыки в различных контекстах. В данной статье рассматривается организация уроков образования на основе компетентного подхода в 5-6 классах. Обсуждение включает теоретическую основу, практические стратегии внедрения и потенциальное влияние на результаты обучения учащихся. В статье также освещаются проблемы и возможности, связанные с принятием компетентного подхода в образовании средней школы.

Ключевые слова: Компетентный подход, среднее школьное образование, 5-6 классы, компетентностное образование, личностно-ориентированное образование, критическое мышление, решение проблем, разработка учебной программы, формирующее оценивание, подготовка учителей.

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA TARBIYA DARSLARINING TASHKIL QILINISHI(5-6 SINFLAR ASOSIDA)

Аннотация

Ta'limda kompetent yondashuv o'quvchilarda bilim va ko'nikmalarni turli sharoitlarda samarali qo'llash qobiliyatlarini rivojlantirishga urg'u beradi. Ushbu maqolada 5-6-sinflarda malakali yondashuv asosida ta'lim darslarini tashkil etish yoritilgan. Munozara nazariy asos, amaliy amalga oshirish strategiyalari va talabalarning ta'lim natijalariga mumkin bo'lgan ta'sirini o'z ichiga oladi. Maqolada, shuningdek, o'rta maktab ta'limida vakolatli yondashuvni qo'llash bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlar ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: Vakolatli yondashuv, o'rta maktab ta'limi, 5-6 sinflar, kompetensiyaga asoslangan ta'lim, talabaga qaratilgan ta'lim, tanqidiy fikrlash, muammoni hal qilish, o'quv dasturlarini loyihalash, formativ baholash, o'qituvchilarning malakasini oshirish.

Kirish. XXI asrning o'zgaruvchan talablariga javoban ta'lim landshafti sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Birinchi navbatda bilimlarni o'qituvchidan talabaga o'tkazishga urg'u beradigan an'anaviy ta'lim modellari o'quvchilarni murakkab va tez o'zgarib borayotgan dunyoda rivojlanishga tayyorlash uchun yetarli emas deb e'tirof etilmoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'limga kompetent yondashuv istiqbolli muqobil sifatida paydo bo'ldi, u talabalarni turli xil real vaziyatlarda bilimlarni samarali qo'llash uchun zarur bo'lgan kompetensiyalar bilan qurollantirishga qaratilgan.

5-6-sinf o'quvchilari uchun erta bolalik ta'limidan ko'proq tuzilgan va mazmunga boy o'quv muhitiga o'tish o'ziga xos qiyinchiliklar va imkoniyatlarni taqdim etadi. Ushbu o'rta maktab yillari o'quvchilarning kelajakdagi akademik va shaxsiy muvaffaqiyatlarini shakllantiradigan asosiy ko'nikmalar va munosabatlarni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, hamkorlik va moslashuvchanlikni rivojlantirishga qaratilgan vakolatli yondashuv, ayniqsa, ushbu bosqichda talabalarning rivojlanish ehtiyojlarini qondirish uchun juda mos keladi.

Barkamol yondashuv talabalarni o'z ta'lim jarayonlarining faol ishtirokchisi sifatida ko'radigan konstruktivistik ta'lim nazariyalariga asoslanadi. Ma'lumotni passiv qabul qilishdan ko'ra, talabalar mazmun bilan shug'ullanishga, tushunchalarni o'rganishga va o'z tushunchalarini turli kontekstlarda qo'llashga da'vat etiladi. Ushbu

yondashuv diqqatni eslab qolish va standartlashtirilgan testdan chuqurroq tushunish va amaliy qo'llashni rivojlantirishga qaratadi.

Ushbu maqolada 5-6-sinf o'quvchilari uchun malakali yondashuv asosida ta'lim darslarini tashkil etish ko'rib chiqiladi. U yondashuvning nazariy asoslarini o'rganadi, uni amalga oshirishning amaliy strategiyalarini belgilaydi va uni qabul qilish bilan bog'liq mumkin bo'lgan foyda va muammolarni ko'rib chiqadi. Ta'lim amaliyotlarini bugungi dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan kompetensiyalar bilan uyg'unlashtirib, vakolatli yondashuv o'rta maktab o'quvchilari uchun yanada mazmunli va samarali ta'lim tajribasiga yo'l beradi.

Nazariy asos. Vakolatli yondashuv o'rganishning konstruktivistik nazariyasiga asoslanadi, bu esa o'quvchilarning dunyo haqidagi o'z tushunchalarini shakllantirishdagi faol rolini ta'kidlaydi. Bu yondashuv bilim, ko'nikma, munosabat va qadriyatlar yig'indisi sifatida aniqlangan kompetensiyalarni rivojlantirishni rag'batlantiradi, bu esa shaxslarga turli sharoitlarda vazifalarni samarali bajarish imkonini beradi.

5-6-sinf o'quvchilari uchun kompetent yondashuv fan bo'yicha bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan integratsiyalashni, o'rganishni yangi va notanish vaziyatlarda qo'llash qobiliyatini tarbiyalashni nazarda tutadi. Bu an'anaviy o'qituvchiga yo'naltirilgan ta'limdan ko'proq o'quvchiga yo'naltirilgan yondashuvga o'tishni talab qiladi, bunda o'quvchilar o'z ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlari rag'batlantiriladi.

Amalga oshirish strategiyalari sifatida quyidagilarni taklif qilamiz.

O'quv rejasini loyihalash: O'quv dasturi bilimlarni egallashdan ko'ra, kompetentsiyalarni rivojlantirishga yordam beradigan tarzda ishlab chiqilishi kerak. Bu fanlararo loyihalarni, muammoli ta'lim faoliyati va akademik tushunchalarni real hayotda qo'llashni o'z ichiga oladi.

Baholash usullari: standartlashtirilgan testlar kabi an'anaviy baholash usullari ushbu yondashuv orqali ishlab chiqilgan vakolatlarni to'liq qamrab olmasligi mumkin. Buning o'rniga o'quvchilarning muvaffaqiyatini baholash uchun formativ va summativ baholashlar, jumladan, loyiha asosidagi baholash, tengdoshlarni baholash va o'z-o'zini baholashdan foydalanish kerak.

O'qitish usullari: O'qituvchilar faol o'rganishni rag'batlantiradigan o'qitish usullarini qo'llashlari kerak, masalan, guruhda ishlash, muammolarni hamkorlikda hal qilish va so'rovga asoslangan o'rganish. Bu metodlar talabalarga malakali yondashuvning muhim tarkibiy qismlari bo'lgan tanqidiy fikrlash va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Sinf muhiti: Sinf muhiti o'quvchilarning mustaqilligini qo'llab-quvvatlab, o'quvchilarga o'z ta'limini egallashga imkon berishi kerak. Bunga o'quv faoliyatida tanlov imkoniyatini ta'minlash, o'quvchilarning muhokamalarini rag'batlantirish va izlanish madaniyatini tarbiyalash orqali erishish mumkin.

O'qituvchilarning malakasini oshirish: O'qituvchilar malakali yondashuvni samarali amalga oshirish uchun doimiy kasbiy rivojlanishga muhtoj. Bu talabalarga yo'naltirilgan ta'lim strategiyalari, formativ baholash usullari va sinfda texnologiya integratsiyasini o'z ichiga oladi.

5-6-sinflarda malakali yondashuvni tatbiq etish bir qancha muammolarni, jumladan, o'quv dasturlarini loyihalash, baholash amaliyoti va o'qituvchilar malakasini oshirishga jiddiy o'zgartirishlar kiritish zarurligini keltirib chiqaradi. Biroq, bu qiyinchiliklar talabalarining faolligini oshirish, yuqori motivatsiya va kelajakdagi o'quv va hayotiy muammolarga yaxshiroq tayyorgarlikni o'z ichiga olgan potentsial intiyozlardan ustun turadi.

Barkamol yondashuv bilan bog'liq asosiy imkoniyatlardan biri ta'limni o'quvchilarning individual

ehtiyojlari va manfaatlariga moslashtirish qobiliyatidir. Kontentni qamrab olishdan ko'ra vakolatlariga e'tibor qaratish orqali o'qituvchilar o'z talabalari uchun yanada mazmunli va tegishli ta'lim tajribasini yaratishlari mumkin.

Xulosa. Ta'limga malakali yondashuv, ayniqsa, 5-6-sinf o'quvchilari uchun darslarni tashkil etish va o'tkazishda muhim o'zgarishlarni anglatadi. Bilimlarni eslab qolishga ustuvor ahamiyat beradigan an'anaviy modellardan tashqariga chiqib, bu yondashuv akademik va real dunyo kontekstlarida muvaffaqiyatga erishish uchun muhim bo'lgan muhim vakolatlarni rivojlantirishga urg'u beradi. Tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, hamkorlik va moslashuvchanlik kabi ko'nikmalarga e'tibor 21-asr talablari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, uni juda dolzarb ta'lim strategiyasiga aylantiradi.

O'rta maktab ta'limida vakolatli yondashuvni amalga oshirish puxta rejalashtirishni, o'qitishning yangi usullarini qo'llashga tayyorlikni va o'qituvchilarni doimiy qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. O'quv dasturlarini qayta ishlab chiqish, baholashni qayta qurish va o'qituvchilarning malakasini oshirish kabi muammolarni hal qilish kerak bo'lsa-da, potentsial foyda katta. Ushbu doirada ta'lim olgan talabalar, ehtimol, ko'proq shug'ullanadilar, g'ayratli bo'ladilar va zamonaviy hayotning murakkabliklarida harakat qilish uchun yaxshiroq tayyorlanishadi.

Barkamol yondashuvga o'tish, shuningdek, talabalar uchun yanada shaxsiylashtirilgan va mazmunli o'rganish tajribasini yaratish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Tarkibga emas, balki kompetensiyalarga e'tibor qaratish orqali o'qituvchilar o'z o'quvchilarining turli ehtiyojlarini yaxshiroq qondirishi, ham inklyuziv, ham dinamik ta'lim muhitini yaratishi mumkin.

Ta'lim tizimi rivojlanishda davom etar ekan, malakali yondashuv o'quvchilarni nafaqat akademik muvaffaqiyatga, balki butun umr davomida o'rganishga va moslashishga tayyorlash uchun mustahkam poydevor yaratadi. Kelajakdagi tadqiqot va amaliyot ushbu yondashuvni samarali amalga oshirish strategiyalarini o'rganish va takomillashtirishni davom ettirishi kerak, bu esa barcha talabalar doimiy o'zgaruvchan dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan vakolatlarni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishini ta'minlashi kerak.

ADABIYOTLAR

1. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Longman.
2. Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge.
3. Shavelson, R. J., & Huang, L. (2003). Responding Responsibly to the Frenzy to Assess Learning in Higher Education. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 35(1), 10-19.
4. Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by Design*. ASCD.
5. Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (Eds.). (2000). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*. National Academy Press.
6. Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (Eds.). (2005). *Preparing Teachers for a Changing World: What Teachers Should Learn and Be Able to Do*. Jossey-Bass.
7. Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*. Teachers College Press.
8. Sternberg, R. J., & Grigorenko, E. L. (2007). *Teaching for Successful Intelligence: To Increase Student Learning and Achievement*. Corwin Press.
9. Perkins, D. N. (1999). The Many Faces of Constructivism. *Educational Leadership*, 57(3), 6-11.
10. Shepard, L. A. (2000). The Role of Assessment in a Learning Culture. *Educational Researcher*, 29(7), 4-14.